

74.000.000 MARC BUELENS TRUMPSTEMMERS WETEN WAAROM

MANTEAU

INHOUD

PROLOOG WELKOM IN DE WERELD VAN DE AMERIKAANSE REPUBLIKEINEN – 7

JOUW GELOOFS-PUNTEN EN DIE VAN DE REPUBLIKEINEN – 16

DEEL 1

- Aangename kennismaking** – 23
- 1 Republikeinen en hun beroepen – 27
 - 2 Republikeinen in alle staten – 39
 - 3 De geschiedenis van de Verenigde Staten voor niet-Republikeinse dummy's – 49
 - 4 De beste president ooit – 64
 - 5 American Government for European Dummies – 73

DEEL 2

- De gouden cirkel** – 93
- 6 Vrijheid, het hoogste goed – 101
 - 7 I just care about success – 113
 - 8 In God We Trust... – 118
 - Intermezzo 1. Spookhuizen – 128
 - 9 Business is goed, meer business is beter – 130
 - Intermezzo 2. To tip or not to tip – 138
 - 10 Over de Republikeinse identiteit – 143

DEEL 3

De Bermudadriehoek – 151

11 Hoekpunt nummer 1: big government – 155

Intermezzo 3. Homeschooling – 159

12 Hoekpunt nummer 2: linkse wetenschap – 161

Intermezzo 4. Lid van een rechtse conservatieve
academische vereniging – 168

13 Hoekpunt nummer 3: woke – 173

DEEL 4

Politiek op het scherp van de snede – 183

14 Enkele venijnige knopjes: immigratie,
protectionisme, abortus, klimaatcrisis – 191

15 Onze redder, Trump genaamd – 207

DEEL 5

Wat viel er te leren? – 217

EPILOOG – 237

DANKWOORD – 239

BRONNEN – 240

AANBEVOLEN LECTUUR – 243

BIJLAGEN – 245

NOTEN – 251

PROLOOG

Welkom in de wereld van de Amerikaanse Republikeinen

Mike Pence, vicepresident onder Donald Trump, trok zich op 28 oktober 2023 terug uit de campagne voor de presidentsverkiezingen van 2024 met de volgende woorden:

De Bijbel zegt ons dat er voor elk doel een tijd is. Na veel gebeden en overleg heb ik besloten mij terug te trekken als presidentskandidaat. Ik verlaat deze campagne, maar ik zal nooit stoppen met te vechten voor conservatieve waarden. Ik zal strijden om ervoor te zorgen dat de belangrijkste Republikeinse leiders in elk ambt in het land verkozen worden.

Je moet het niet van mij aannemen, maar dan toch wel van Mike Pence: Republikeinse leiders zijn (per definitie) goede leiders. Het is de moeite waard om de rest van je leven te strijden om hen verkozen te krijgen.

Enkele zinnen in zijn toespraak contrasteren sterk met wat ik voor dit boek gedaan heb. Ik heb geen inspiratie gezocht in de Bijbel, ik heb niet gebeden voor een antwoord op de vraag wat die conservatieve waarden zijn. Wél stelde ik mij de vraag of ze – zoals Mike Pence uitdrukkelijk stelt – de moeite waard zijn om voor te vechten.

Overleg pleegde ik wel, net als deze eminente Republikein. Toen ik over mijn plan voor dit boek advies inwon bij een aantal kennissen, reageerden ze verrast. Republikeinen? Hebben die wel waarden? Het zijn gewoonweg individualisten. Maar ook twee

Amerikakenners vielen uit de lucht. Republikeinen en waarden? Het enige wat zij willen zijn lagere belastingen en lage lonen, zodat ze nog rijker worden. Fanatici zijn het.

Ik was gewaarschuwd, wat kon zo'n speurtocht opleveren?

Mijn petekind Raven leek er ook niet al te gerust op te zijn, want hij gaf mij het laatste boek van Bernie Sanders cadeau. Deze man heeft, als gewezen presidentskandidaat uit radicaal Democratische hoek, een totaal andere visie op de VS. Het is alsof de heren Pence en Sanders elk in een ander land wonen. En bijna alle waarnemers zijn het erover eens: sinds het eind van de vorige eeuw groeien beide politieke families verder en verder uit elkaar. De onverdraagzaamheid neemt toe, de toon wordt feller. Men doet nauwelijks nog een poging om de andere kant te begrijpen. En de beledigingen worden met de maand symmetrischer: de andere partij is dom, men heeft daar elke vorm van kritisch denken opgegeven, erger nog, 'ze' hebben geen morele principes. Beide partijen zijn ervan overtuigd dat de andere partij autocratische trekken vertoont, de fundamentele waarden van het land in gevaar brengt en het naar de rand van de afgrond leidt. Bij die dovemansdiscussies doet niemand nog een poging om de andere kant te begrijpen.

Ik heb wél die poging ondernomen. Vanuit Republikeins standpunt ben ik immers het prototype van de linkse, te mijden intellectueel. Nochtans beklemtonen mijn talrijke vakgenoten in de sociale wetenschappen telkens opnieuw: het begint met empathie. Leef je in, tracht te begrijpen, stel je oordeel zo lang mogelijk uit.

Amerikanen kennen de uitdrukking *If you can't convince them, confuse them*. Ik ben op zoek gegaan naar inzichten, feiten en voorbeelden die tenminste wat twijfel kunnen oproepen over het beeld dat we hier in de Lage Landen hebben over de GOP, of de *Grand Old Party*, zoals men de Republikeinse Partij ook wel noemt. Dat beeld is uiterst vertekend, want zowat alle Europese media sympathiseren met de Democraten. Hun waarden lijken op de onze, tenminste, zo worden ze voorgesteld. Ik besepte dat ik voor

een heldere blik op de Republikeinse overtuigingen zeker niet terecht kon bij wat de Republikeinen *the liberal press* noemen: CNN, *The New York Times*, *The Washington Post* en *Time Magazine*.

Mijn vader had een Amerikaanse nicht. Jaren geleden belde ze mijn moeder in paniek op. België zou dicht bij een burgeroorlog staan! Ze had op televisie gezien hoe de rellen in de Voerstreek (een prachtige streek waar de meerderheid van de Belgen nooit is geweest) uit de hand liepen. Er was zelfs een dode gevallen. De kans is heel groot dat ook wij zo oordelen over de problemen, incidenten en gevaren in de Amerikaanse samenleving. De media vergroten nu eenmaal incidenten uit. Toch lijken de meeste Amerikanen vooral op jou en mij. Ooit hoorde ik iemand de Amerikaanse droom als volgt uitleggen: ‘Wij dromen vooral van een begripvolle partner, een gezellige woonst waar onze kinderen gelukkig in de tuin kunnen spelen.’ Toen dacht ik aan zanger Zjef Vanuysel: ‘Geef me een huis met een tuintje ervoor...’

Bij de jongste parlementsverkiezingen in 2022 stemde 51% van de kiezers voor een Republikeinse kandidaat. De bekendste Republikeinse stem is ongetwijfeld Donald Trump, die in de door hem betwiste presidentsverkiezingen in 2020 meer dan 74 miljoen stemmen haalde. In 2016 won hij die verkiezingen van Hillary Clinton en behaalde hij bijna 63 miljoen stemmen. De Amerikanen kenden in 2020 de man intussen al heel goed, ze zagen hem haast dagelijks op tv, en toch kreeg hij 11 miljoen stemmen meer, 11.238.869 om precies te zijn, elke stem telt. Vreemd toch... hoe verklaar je dat? Nog vreemder: tijdens zijn presidentschap ging Donald Trump gewoon verder met het schofferen van de zwarte en latinogemeenschappen en zijn manifeste racisme werd erg duidelijk. Maar bij de verkiezingen in 2020 vergrootte hij zijn aanhang bij die groepen. En uit de huidige opiniepeilingen blijkt dat die trend zich doorzet. Waarom stemmen die groepen steeds meer Republikeins? Toch niet uit masochisme? Wat zien we over het hoofd, wat begrijpen we niet? Wat is voor zovele Amerikanen toch zo aantrekkelijk aan het Republikeinse gedachtegoed?

Om de linkse filosofe Susan Neiman te parafraseren: wat vind je belangrijker, de toevallige eigenschappen die we bij onze geboorte hebben meegekregen, of de principes die we steunen? Waarom schuiven zoveel Amerikanen bij het ouder worden op naar rechts, ook de niet-blanken? Vreemd is bovendien dat rechts meestal de nadruk legt op ras, op afkomst, en links op gekozen principes, dus waarom hellen de Amerikanen dan niet massaal naar links? Toch niet omdat ze dom zijn en blindelings dwaze leiders volgen? Zijn Democratische kiezers echt immuun voor dwaze ideeën, voor populisme, en hebben zij wél eerlijke, competente, kritische leiders?

Wie zijn ze?

Wie zijn die Republikeinse kiezers? Wat is hun diepste overtuiging? Wat vrezen ze bovenal? Waar geloven ze (niet) in? Waarom hebben wij zo'n ongenueanceerd beeld van deze mensen? Een blunder die bijdroeg aan de nederlaag van Hillary Clinton in 2016, was haar typering van Trumps aanhangers als 'zielenpoten' (*deplorables*). Zou je graag om je innige politieke overtuiging, die je deelt met zowat de helft van je landgenoten, bestempeld worden als 'zielenpoot'?

Ik besloot dit boek te schrijven uit enig respect voor deze kiezers. Als tiener was ik gefascineerd door de titel van een verzamel-lp van Elvis Presley: *50,000,000 Elvis Fans Can't Be Wrong*. Dat is een typisch Amerikaans fenomeen overigens, waarbij succes wordt afgemeten aan succes in de markt, aantal volgers, aantal kiezers, aantal likes.

Republikeinen stellen bij herhaling dat op eigen benen staan een belangrijke waarde is. Ze hebben zeker mijn begrip niet nodig. Ik schreef dit boek een tikkeltje in een Republikeinse geest, namelijk ook voor mezelf. Hoever kon ik gaan in begrip voor een bevolkingsgroep waartoe ik zeker niet behoor? Ik leef in een in

hun ogen socialistisch land, ben een academicus (en volgens hen dus per definitie links), en ben in hoge mate door mijn basisopleiding een *data scientist*, een beroep dat een Republikein bijzonder wantrouwt.

Wat ik niet nodig had, was sympathie voor de Republikeinse Partij. Ik heb tijdens mijn reizen door *Trump Country* bijzonder sympathieke mensen ontmoet, mensen die ik samen met hun gezin een warm hart toedraag. Maar sympathie voor een gedachtegoed? Nee.

Ik had niet eens empathie nodig. Dan voel je ook de emoties, de pijn, de hoop, de vernedering, de wanhoop van de ander, zeker als ze slachtoffer zijn van onrecht. Trump voelt zich vaak zo'n slachtoffer, vooral van heksenjachten, maar op mijn empathie hoeft hij niet te rekenen. Ik voel zijn pijn eerlijk gezegd niet, integendeel. 'Schadenfreude' is een woord dat ook de Amerikanen graag in de mond nemen.

Wat ik wel in hoge mate nodig had, was wat men technisch gesproken *perspective taking* noemt: de wereld bekijken zoals een ander die bekijkt en daarbij eerlijk je best doen. Ik kan in de schoenen gaan staan van mijn belastingcontroleur, in de schoenen van onze premier, misschien zelfs een beetje in de schoenen van een schilder uit de vijftiende eeuw. Daarnaast had ik ook een grote dosis oprechte nieuwsgierigheid nodig, om te kijken, te luisteren en te lezen met een onbevangen blik. Ik stond voor de uitdaging niet op zoek te gaan naar bevestiging, niet te kijken met de blik van iemand die allang weet wat hij zal zien of te horen krijgen.

Drie waarschuwingen

Ik kijk naar de Amerikaanse samenleving vanuit een Republikeins standpunt. Dat is een keuze voor dit boek. Het is gewoonweg onmogelijk volledig te zijn of eindeloze nuances aan te brengen. Dat gaf me uiteraard geen vrijgeleide voor het vervalsen of

fantaseren van cijfers. Als er belangrijke feiten of inzichten zijn die mijn verhaal tegenspreken, vermeld ik ze, soms in een eindnoot. Ik geef regelmatig aan waar je bronnen vindt die een totaal andere mening toegedaan zijn. Inderdaad, Bernie Sanders bijvoorbeeld.

Een tweede waarschuwing. Ik focus op de kiezer, niet op de verkozene. Er is een groot verschil tussen een katholiek en de katholieke kerk. Er gaapt een kloof tussen het gedrag van een voetbalsupporter van Ajax en dat van de harde kern van georganiseerde hooligans. Een onderzoeker vertegenwoordigt niet altijd en overal 'de wetenschap'. Dit is met andere woorden geen boek over de Republikeinse Partij als organisatie, over haar ontstaansgeschiedenis, over de eventuele kloof die is gegroeid tussen de waarden toen die partij in 1854 werd opgericht en wat er nu gebeurt in de felle, destructieve moddergevechten tussen de twee belangrijkste politieke partijen van de VS.

Een derde en laatste waarschuwing. Dit is niet het zeshonderdachtenveertigste boek over Donald Trump. Ik kan niet om hem heen, hij krijgt de aandacht die hij verdient – en vooral eindelijk zoekt –, maar ik focus pas op hem in hoofdstuk 15. Ik focus vooral op de man en vrouw die op Trump stemt.

Er zijn tienduizenden degelijke pagina's verschenen over de Amerikaanse samenleving. Recent verschenen er boeken die ronduit vernietigend zijn voor de Republikeinse Partij.¹ Je hoeft echt geen boeken te lezen om te vatten dat er iets fundamenteel fout zit met de narcistische persoonlijkheid van Donald Trump. Ik zocht echter vruchteloos naar een boek dat voldoende aandacht besteedt aan de Republikeinse kiezers. Ik weiger te aanvaarden dat die kiezers louter de speelbal zijn van duistere krachten die hen – zoals de rattenvanger van Hamelen – lokken met hun fluitspel. In het dagelijks leven dragen die kiezers grote verantwoordelijkheden voor hun gezin, hun werk, in het verenigingsleven. Veronderstel dat ze toch misleid worden door fluitspel of sirenenzangen, dan wil ik weten: welke melodie spelen de Republikeinse politici dat

tientallen miljoenen volwassenen telkens opnieuw, verkiezing na verkiezing, stellen dat ze superzoet klinkt?

Op reis door Trump Country

Anderhalf jaar geleden volgde ik het advies van de flauwe zelfhulpartikels die je vindt in zovele weekbladen: volg je droom. Ik wilde al jarenlang eens *Trump Country* bezoeken, liefst met een Republikeinse gids. In achttien maanden tijd heb ik tot viermaal toe die droom kunnen vervullen. De eerste en derde keer met mijn gidsen, de Republikein Dany en *independent* Emmy. De tweede keer waren mijn zoon Steven en ik op onszelf aangewezen. De vierde keer, bij mijn bezoek aan twee Republikeinse *presidential libraries and museums*, profiteerde ik van het gezelschap van de ervaren journalist Dirk Tieleman.

Dany en zijn vrouw Emmy zijn al veertig jaar mijn vrienden. In 1983 verhuisden ze vanuit België naar Charlotte, North Carolina. Ze zijn *dual citizens* (België/VS) sinds 2008 en kunnen dus stemmen bij verkiezingen in de VS. Ik heb vaak bij hen gelogeerd en heb gezien hoe hun stad evolueerde van een kleine provincie-stad in een homogene Republikeinse staat naar een reuzenstad die vooral Democratisch stemt. North Carolina is nu een strijdstaat, *a swing state*. Dany is Republikein in hart en nieren: hij onderschrijft hun basiswaarden en vooral hun economische principes, maar niet hun extremen, en heeft een grondige afkeer van zowat alles wat de Democraten bepleiten. Jarenlang stuurde Dany mij berichten door vanuit Republikeinse hoek, om wat tegenwicht te vormen voor wat hij de linkse indoctrinatie in de Vlaamse pers noemde. Wat loopt er fout met Obamacare? Waarom is een verplicht minimumloon zo'n slechte zaak? Het was regelmatig slikken, vooral als ik pure waanzin las over de opwarming van de aarde, maar vaak had hij een punt. Waarom lazen we hier zo weinig over de blunders bij de Democraten? Toch komt bij Dany re-

gelmatig de pragmaticus boven en stemt hij op een Democraat; als de Democratische kandidaat echt beter is voor de stad of de staat, kiest hij voor die persoon. Emmy doet dat zeker, zij stelt zich zo veel mogelijk op als *independent*. Dany en Emmy leefden en werkten in Charlotte (North Carolina), Atlanta (Georgia) en New Jersey, vlak bij New York. Ze reisden voor hun werk door zowat alle staten van de VS. Ik kon mij geen betere gidsen voorstellen voor een vernieuwde kennismaking met Uncle Sam. Het werden voor mij vier leerzame weken, permanent blootgesteld aan het Republikeinse gedachtegoed. Ik luisterde, las en keek rond. Dany plaatste zowat alles in Republikeins perspectief en Emmy gaf aanvullende commentaar.

32 staten, rood en blauw, zelden nog neutraal

Ik had daarvoor dat boeiende land, de Verenigde Staten, al vele malen bezocht. Meestal was dat voor mijn werk, om te onderhandelen over samenwerkingsverbanden, met een uitgever of een businessschool, voor *campus recruitment*, voor academische besturen en congressen. Ik koppelde meestal het aangename aan het nuttige. Nu lag de focus op de staten die ik minder kende: *Trump Country!* Ik droomde van Kentucky, Arkansas, Oklahoma, Wyoming. Mijn teller staat nu op een bezoek(je) aan 32 Amerikaanse staten: 21 eerder Republikeinse en 11 eerder Democratische. Dat is niet helemaal toevallig, want er zijn op dit ogenblik meer Republikeinse staten dan Democratische.² Als ik mij beperk tot de duidelijk geprofileerde staten, dan heb ik 13 dieprode en 9 diepblouwe staten bezocht. In Europa staat rood voor links, voor socialisten of communisten. In de VS staat rood voor Republikeins en blauw voor Democratisch.

11% van de Amerikanen verlaat zijn staat nooit, en de gemiddelde Amerikaan bezoekt 17 staten. Met mijn score van 32 zou ik in de VS behoren tot een elitegroepje van 20% van de Ameri-

kanen die 30 of meer staten hebben bezocht. Alle vijftig staten bezoeken is weggelegd voor minder dan 2% van de Amerikanen, want pas in een auto besef je hoe onmetelijk groot dat land wel is. Rijden door Montana en de twee Dakota's lijkt mij een heel saaie activiteit, die niet echt op mijn bucketlist staat.

Ik wilde dus dwaasweg mijn droom achterna, eens lekker tegendraads zijn en toepassen wat mijn collega's-menswetenschappers zo graag voorschrijven: leef je in de wereld van de ander in. Ga ter plekke eens kijken, spreek met mensen, lees hun boeken (oei, lezen die Republikeinen wel boeken?), lees hun kranten. Ik heb dat gedaan. En ik breng er hier selectief verslag over uit.

© 2024 Manteau / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen
en Marc Buelens

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk augustus 2024

Omslagontwerp: Herman Houbrechts
Covertekening: Johan De Moor
Auteursfoto: Klaas de Bont
Opmaak binnenwerk: Ready2Print

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 223 4125 4
D/2024/0034/301
NUR 680